

Výr Ulli poznává východní Krušnohoří

Putování na Bouřňák

www.ullihu.de

Vrch Bouřňák

Když na podzim stoupá ze Severočeské pánve tzv. „česká mlha“ a táhne se skrz zmrzačené stromy po hřbetu Krušných hor, potom se může stát, že člověk věří, že vidí strašidla.

Mnoho našich předků muselo už jako děti tvrdě pracovat na statku svých rodičů. Místo školních znalostí se naučili mnoho o zemědělství a o tom, které divoce rostoucí rostliny jsou jedlé. Přesto si nedokázali některé přírodní jevy vysvětlit – nevěděli, jak vzniká blesk a hrom, proč z tehdy ještě častých močálů občas stoupají bubliny metanu a v noci mohou namodrale svítit – nebo: odkud přichází tzv. „česká mlha“. Žádný div, že naši prapraprarodiče pevně věřili nejen v milujícího Boha, ale také např. v „Divého muže“, „Zelenou paní“ a „Bílou paní“, na čarodějnice a bezhlavé rytíře. A protože také ještě nebyla žádná televize a skoro žádné knihy (které beztak umělo číst pouze málo lidí), byly takovéto strašidelné události za dlouhých zimních večerů stále znovu vypravovány u kamen nebo při tkaní v přástevně. Tak vznikl bohatý svět pověstí východního Krušnohoří.

Možná nás při našem dnešním putování také potká nějaká zdánlivá přírodní záhada? Dříve než vyrazíme, musíš vědět, zda se cítíš fit. Tentokrát se totiž půjde na prudké jižní svahy Krušných hor. Jednodušší je samozřejmě cestovat s kopce dolů. Co ale počít, když na vrcholu Bouřňáku přijíždí pořádná bouře? Bouřňák se svými 869 metry není ani zdaleka nejvyšší horou východních Krušných hor, je ale jednou z nejnapadnějších – díky sjezdovkám a hotelu na svém vrcholku, stejně tak jako díky svým prudkým svahům.

Putování na vrchol Bouřňáku začneme na jeho úpatí, ve starém hornickém městě Hrob. Dostaneme se sem autobusem z Teplic (dokonce i linkovým), z Duchcova a Litvínova, nebo vlakem z Mostu.

Zvaž ještě jednou, jestli máš v batohu dostatek pití na dlouhý výstup, budeš ho možná potřebovat! Od malého nádraží v Hrobu se jde hned poměrně prudce do kopce po červeně značené turistické cestě. Nejdříve jdeme úvozem mezi dřevěnými ohradami, potom se pokračuje jeden až dva kilometry většinou mladým smíšeným lesem. Konečně se cesta otevře do široké paseky. Cesta tu vede nahoru po jedné z nejdelších lyžařských sjezdovek východních Krušných hor. V zimě je tato trasa velmi oblíbená. Mnoho lyžařů sjíždí po turistické cestě dál dolů, aby v Hrobu nastoupili do vlaku a znovu vyjeli nahoru na hřeben.

Procházka je zde obzvláště působivá v srpnu. A to nejen proto, že se člověk při strmém výstupu pod letním sluncem pořádně zapotí. V tomto ročním období kvete totiž nádherně růžově vřes, který místy pokrývá

půdu sjezdovky jako hustý koberec. Čím více se blížíme k vrcholu Bouřňáku, tím širší bude sjezdovka, až nakonec půjdeme po široké stráni. Ted' už se také vyplatí podívat se za sebe. Při dobrém počasí se nám s každým dalším výškovým metrem otevírá hezčí a hezčí pohled na České středohoří.

Konečně jsi to dokázal – jsi nahoře! Až sem to byly čtyři kilometry, ale jak obtížné kilometry! Máš v nohách přes 500 výškových metrů. To je totéž jako vylézt dvakrát za sebou na vrchol televizní věže v Drážďanech. *Blahopřejeme!*

Ted' se poprvé rozhlédni: z Bouřňáku se dá velmi pěkně pozorovat, jak Krušné hory od severu poměrně zvolna stoupají, zde se ale najednou příkře lámou k jihu. Proč je tomu tak, se můžeš dočíst v popisu cyklistické trasy ve stanici Loučná. Při jasném počasí jsou na protilehlé straně vidět homole Českého středohoří. Nejvyšší je Milešovka, která je se svými 837 metry téměř stejně tak vysoká jako Bouřňák. Mezi nimi leží potom široká rovina Severočeské pánve s městem Teplice. Teplice byly ještě před sto lety v celé Evropě proslaveným lázeňským městem. Přicházeli se sem léčit králové a knížata, ale i umělci a myslitelé jako Johann Wolfgang Goethe, Ludwig van Beethoven nebo Richard Wagner. Lázně jsou zde i dnes, ale okolní krajinu mezitím ovlivňovala především těžba uhlí a průmyslová výroba. Ačkoliv je dnes vzduch již mnohem lepší než ještě před deseti lety, leží přesto ještě občas nad Severočeskou pávní závoj kouře.

Ano, a potom je zde ovšem ještě tzv. „česká mlha“, která se táhne z údolí nahoru a může potom po celý den jako těžká peřina ležet na hřebeni Krušných hor. Především na podzim a v zimě nastává u nás často klidná povětrnostní situace s mírným větrem. Meteorologové ji nazývají „stabilní zvrstvení atmosféry“. Tehdy „stojí“ vzduch v širokém údolí mezi Krušnými horami a Českým středohořím. Za normálních podmínek vzduch stoupá, jakmile dojde nad zemí k jeho oteplení, daleko nahoru do horních pater atmosféry. Při stabilním zvrstvení se však tento vzestup už po několika stech metrech zastavuje, u nás právě u vrcholků Krušných hor. Vědci to označují jako inverzi. A k něčemu takovému zde dochází poměrně často. Ale někdy i ta nejstabilnější doba hezkého počasí skončí. Potom se sem od Atlantského oceánu přizene oblast nízkého tlaku vzduchu. Ta s sebou přinese vítr, který zde potom vane většinou od jihu a tlačí nahromaděný, relativně teplý vzduch z jihu ke Krušným horám. Vzduch musí potom stoupat a při tom se ochlazuje. Nyní je ale v teplém vzduchu mnohem více vody ve formě plynné (a proto neviditelné) vodní páry než ve vzduchu studeném. Při ochlazování se z této plynné vodní páry stávají miliony nepatrných kapiček. Když se tolik kapiček setká, jsou z nich mraky – nebo mlha. Jelikož tato mlha přichází na hřeben Krušných hor vždy z Čech, říkají jí němečtí obyvatelé východních Krušných hor „česká mlha“.

Během období chudého na vítr (většinou na podzim a v zimě) se bohužel v Severočeské pávní nahromadí nejen normální vzduch, ale i všechny plyny, které unikají z mnoha a mnoha komínů. V důsledku toho zde na hřebeni Krušných hor uhynula většina smrků. Naštěstí již dnes pracuje většina elektráren a průmyslových závodů s filtračním zařízením,

které zadržuje nejhorší škodlivé látky.

Vůči škodlivým látkám jsou náchylné především smrky. Jejich zelené jehlice vdechují jedy i v zimě, když se vyskytuje inverzní ráz počasí a když se spaluje většina uhlí. Buky naproti tomu „spí zimním spánkem“ a tak docela dobře odolávají. Zato dnes trpí naopak v létě v důsledku stále většího množství automobilových zplodin.

Tak, to by mělo být pro dnešek dost vědy. Po vydatné přestávce na oddech na vrcholu Bouřňáku budeme v našem cestování pokračovat. Proto jdeme kousek po žlutě značené cestě až se dostaneme k jednomu zvláštnímu přírodnímu úkazu: „strašidelným bukům na Bouřňáku“. Už 200 let čelí tyto výtvory stále znovu častým bouřím a tísnivým masám sněhu. V březnu 2005 zde sněhu leželo přes dva metry! Tak přicházejí buky na hranice svých možností, zvláště když je zde i půda opravdu chudá. Představ si, jak se cáry mlhy povalují mezi sukovitými kmeny a nárazy větru lomcují větvemi!

Když zrovna není mlha, můžeme se zde z okraje lesa podívat na východ a zahlédnout již cíl našeho putování: Vitišku na tzv. „Mikulovském kříži“ (Červený kříž). Široký horský hřbet vpravo vzadu se nazývá Pramenáč a je se svými 909 metry druhým nejvyšším vrcholem východních Krušných hor.

Ohled za informační tabulí k přírodní rezervaci „Buky na Bouřňáku“ opustíme hlavní cestu a jdeme po úzké stezce kolem chaty Horské služby, až dosáhneme sjezdovky, která se zde táhne jako vysečený pás v širokém oblouku přes louku od Nového Města.

Většina horských luk na české straně východních Krušných hor nebyla v posledních 15 letech skoro vůbec sečena. Normální zemědělské využití se zde nahoře nevyplatí a státní podpora na ochranu přírody na horských loukách se v České republice neposkytovala. Proto je zde většina luk plstnatých a poměrně druhově chudých. Jen tady, na sjezdovce, byla pro lyžaře tráva posekána, aby jim při menší výšce sněhu nepoškozovaly některé dřevnaté části rostlin lyže. A skutečně: hned tady na okraji cesty kvete v červnu arnika – žlutá květina horských luk, která tu dříve byla poměrně častá. Arnika roste především na dnes vzácných, chudých trávnících smilky tuhé, zde najdeme také vřes, borůvky a také žlutý jestřábník. Tam, kde je půda o něco bohatší na živiny, prosrůstá měkkým kobercem smilky koprník štětínolistý a pcháč různolistý. Ve velkém množství se zde vyskytuje také kokrhel menší.

Po dvou stech metrech se sjezdovka ponoří do lesa. My jdeme dále po modře značené cestě podél lesa, až dosáhneme silnice Nové Město – Mikulov. Tu přejdeme a stoupáme po červeně značené cestě nahoru na návrší, které nese jméno Klínovčík.

Tady je hřeben Krušných hor, který se za normálních okolností jeví jako široká náhorní plošina, ohraničen ostrými hranami. Vlevo se jde dolů k potoku Divoká Bystřice (která pramení u Nového Města), vpravo klesá prudce k jihu Mikulovské údolí s potokem Bouřlivcem. Pod námi protíná toto horské sedlo tunelem železnice.

Po dvou a půl kilometrech dorazíme k Mikulovskému kříži (Červený kříž). Toto označení se vztahuje nejen k šesti cestám, které se zde kříží, ale i k dřevěnému kříži na svahu louky. Ten ovšem skrze vysoké sloupy lyžařského vleku jen stěží vynikne. Prudký sjezdový kopec je v zimě velmi oblíbený. Nám cestovatelům se zde navíc opět nabízí velmi hezký výhled, mezi jinými na Bouřňák, odkud jsme sem právě přišli.

U Mikulovského kříže se nacházejí dvě horské chaty. Jedná z nich je Vitiška. Zde najdete informační tabuli s pověstí, kterou hledáme pro naši hru o výrovi Ullim. Srdečně blahopřejeme, tohle razítko do mapy k putování výra Ulliho jste si opravdu zasloužili. Během zasloužené přestávky na odpočinek si můžete přečíst nebo nechat předčítat několik dalších pověstí:

Lesní muž v „Jezerní hlubině“ u Cínovce

Jeden muž z německého Cínovce (Zinnwald), provozující obchod krajkami, chodil často do Čech. Když jednou jel skrz „Jezerní hlubinu“ (Seegrund) do Dubí, potkal ho tam lesní muž. Promluvil k němu: „Bratře, chceš si se mnou zašňupat?“ Potom otevřel zástěru, která byla kupodivu plná listů. Když prodejce krajek sáhl dovnitř, aby zpola v žertu vytáhl plnou hrst listů, zdvihl oči a viděl, že obličej starého lesního muže se podobá starému sýru. Vyděsil se tak, že vytáhl ruku zpět a utíkal pryč. Lesní muž za ním ale volal: „Teď musím čekat dalších sto let, kdyby sis to listů vzal a nebyl by ses lekl, tak bych byl vysvobozen!“ Jeden list ale prodejci sjel pod rukáv a byl, jak později zjistil, z ryzího zlata.

Nález peněz na rozcestí mezi Falkenhainem a Johnsbachem

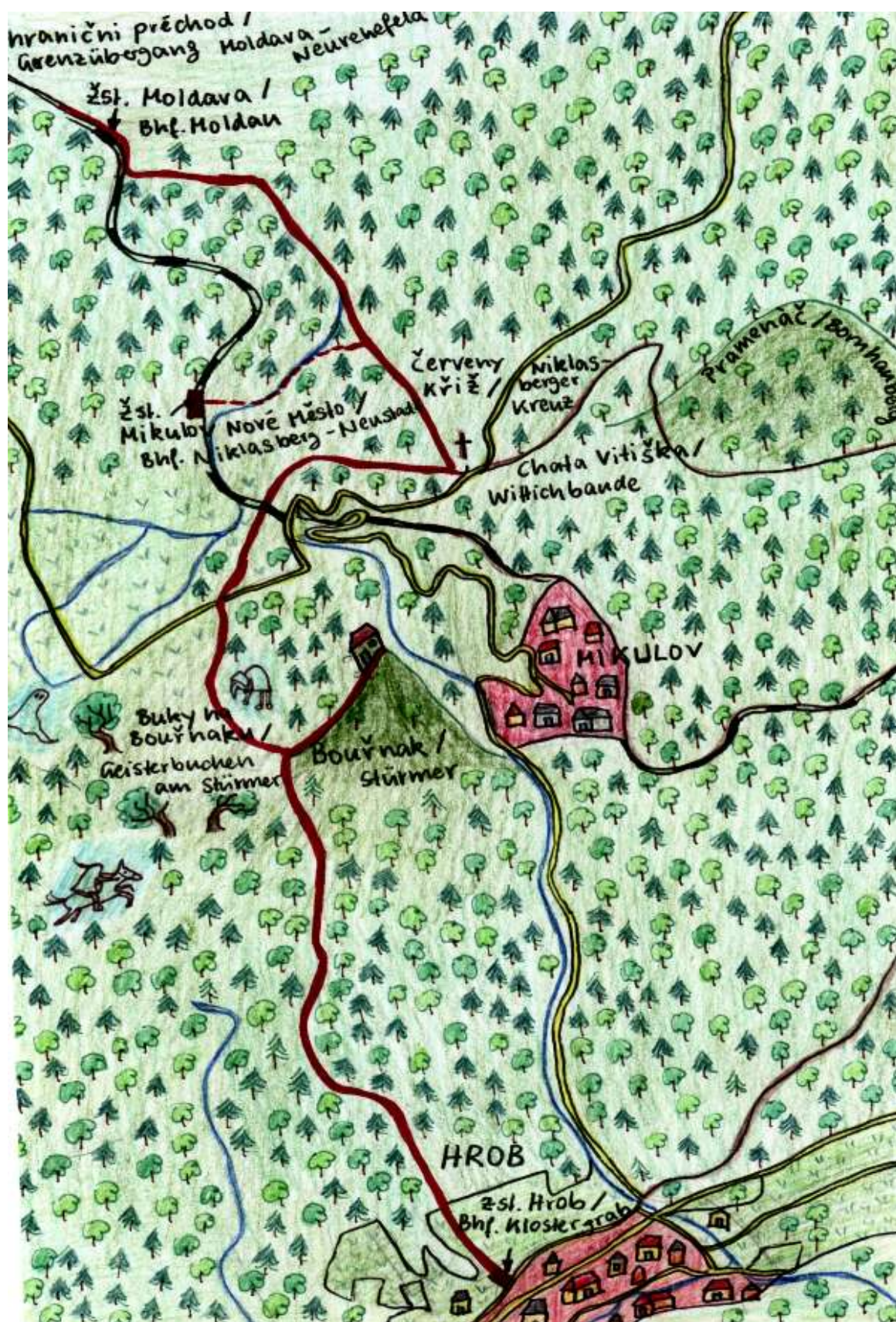
Jednoho slunečného večera šel stolař z Johnsbachu do Falkenhainu, aby přinesl peníze za doručený nábytek. Ale sklíčený se vrátil zpět, neboť žádné peníze nedostal. Když šel po cestě, dívající se zamyšleně před sebe, uviděl, jak se na slunci na rozcestí třpytí peníze. Vesele k nim přiběhl a nález zmizel rychle v jeho tašce. Chvatně došel domů, aby překvapil svou ženu a děti.

Ale brzy byl konec radosti, neboť v noci stolař nevěděl, jak se zbavit bolesti zubů. Konečně se rozednělo. Bolesti zubů byly pryč. Potom se ozvalo bušení. Přišel ho navštívit jeho přítel. Když viděl, jak stolař leží v posteli, zeptal se: „Co ti chybí? Jsi snad nemocný?“ – „Ano, nemohl jsem celou noc spát, nevěděl jsem, jak mám ležet, měl jsem hrozné bolesti zubů.“ – „Měl jsi starosti?“ – „Ne, dokonce jsem měl včera velkou radost, neboť jsem našel pět marek.“ – „Kde jsi ty peníze našel?“ – Šel jsem do Falkenhainu a chtěl jsem přinést své peníze, ale nedostal jsem je. Tak jsem šel smutný domů. Ale když jsem procházel kolem rozcestí, leželo tam pět marek. Zdvihl jsem je, ale nemohl jsem potom celou noc spát.“ – „Ano“, řekl přítel, „nesmíš na rozcestí nic zdvihat. I kdyby tam leželo sto marek, nechal bych je ležet.“

Nyní musíš ujít ještě 2,5 km, aby ses vrátil na výchozí bod. Červeně značená turistická cesta vede dolů údolím Divoké Bystřice. Po chvíli se dostaneš na křižovatku cest s prastarým dřevěným rozcestníkem. Tabule zde informuje o lese východních Krušných hor, jiná tabule nám zase vysvětluje, že zde dříve stála sklářská huť. K výrobě skla bylo ve středověku zapotřebí velkého množství dřeva. Ale protože bylo dřevo důležité také pro hornickou činnost, museli se skláři stahovat stále více do odlehlých koutů hřebene Krušných hor. Tady v oblasti kolem Moldavy vydrželo staré řemeslo výroby skla ještě poměrně dlouhou dobu.

Vlevo se nachází zkratka k železniční stanici Nové Město (asi 600 metrů), ta se ale vyplatí, jen když právě přijíždí vlak. Abychom se vrátili zpět do obce Moldava nebo Neurehefeld, musíme nyní sledovat žlutě značenou cestu. Poslední část cesty potom vede podél železničních kolejí až k nádraží.

Ještě před 50ti lety zde bylo velmi dobré spojení mezi Českou republikou a Saskem. Každý den supěly silné parní lokomotivy s těžce naloženými vagóny uhlí ze Severočeské pánve nahoru na hřeben Krušných hor, aby z Moldavy jely dolů údolím říčky Muldy a přivezly svůj černý náklad do průmyslového města Freibergu. Po válce byla ale trať na hranicích přerušena a tak je to i v současnosti. Z Freibergu vede železnice až do Holzhau a z Mostu „Moldavská dráha“ přes Litvínov a Dubí až téměř k hranicím. Cesta je poměrně vzrušující a vede přes neobyčejně vysoké mosty. Technická údržba stavby je velmi nákladná a tak hrozilo již mnohokrát její uzavření. Proti tomu pomůže pouze jediné: často železnici využívat a podnikat výlety do hezkých severních Čech! Existuje i „Klub přátel krušnohorské železnice“, který se zasazuje o tuto trať (www.quick.cz/moldava-draha). Uff, to bylo pěkně dlouhé a namáhavé cestování! Můžeš samozřejmě jít také v obráceném směru, dolů to koneckonců jde jednodušeji. Proto ještě jednou krátce a stručně popis cesty z Moldavy do Hrobu:

Hraniční přechod Neurehefeld – žel. stanice Moldava (300 metrů lehce z kopce)

nádraží Moldava – chata Vitiška/Mikulovský kříž: nejdříve po žluté

značce lehce z kopce, potom po červené do kopce (2,5 km)

Vitiška – Bouřňák: po červené značce lehce do kopce a z kopce, po překročení silnice po modré značce okrajem lesa a podél sjezdovky lehce nahoru (2,5 km)

Bouřňák – Hrob: po červené značce prudce dolů (4 km)

Můžeš samozřejmě po jižním svahu Krušných hor sjet dolů na kole. Ale opatrně, potřebuješ dobré brzdy! Do vlaku si můžeš kolo za 20 Kč vzít s sebou – pokud je k dispozici dostatek volného místa. Více než tři nebo čtyři kola se sem bohužel většinou nevejdou.

A tak můžeš jezdit na kole:

Hraniční přechod Neurehefeld – Nové Město: dobrá cesta, zpočátku lehce do kopce (4 km)

Odbočka na Bouřňák: polní cesta, žluté značení (1,5 km tam a zpět)

Nové Město – Vitiška: nejdříve dolů po silnici (směr Mikulov), na příští křižovatce doleva a lehce do kopce (2,5 km)

Vitiška – Mikulov - Hrob: po silnici prudce dolů, mnoho zatáček, pozor na výmoly, v Hrobu doleva a nahoru k nádraží (8 km)

Tipy na výlet:

Stezka se sochami bájných postav v Neurehefeldu

Podle pověstí z oblasti Bystřice (Weisseritz) vytvořil sochař Olaf Klepzig z Rabenau četné bájně figury, které jsou volně vystaveny v Neurehefeldu po pravé straně krátce před hraničním přechodem Neurehefeld – Moldava, neboť Bystřice (Weisseritz) protéká nedaleko odtud skrz Rehefeld – Zaunhaus. Na štítku u každé figury si můžeš přečíst k ní příslušející pověst, německy i česky.

Vlčí kámen

mohutná skála z porfyru na jižním svahu východních Krušných hor s nádherným výhledem do Severočeské pánve a na České středohoří, asi 2 km stezkou z Mikulova (nádraží, modré značení, z kopce) nebo bez mála 2 km stezkou ze Střelné (rovněž nádraží, prudce do kopce). V blízkosti: bukový les – Přírodní rezervace „Bučiny pod Mikulovem“

Obora Dvojhradí

malý hrádek se 160 let starou oborou (najdeme zde mimo jiné jelena, siku, prase divoké, kozy atd.), Mstišov, městská doprava z Teplic nebo asi 2 km po silnici z Dubí nebo asi 3 km od železniční stanice Střelná (modré značení)

otevírací hodiny: každý den do 20.00, tel.: +420 417 888 388 nebo +420 776 027 503

Přírodní rezervace „Hemmschuh“ Rehefeld – Zaunhaus

přírodě blízký bukový les, na menších nalezištích vápence je v lese druhově bohatý svět rostlin, ale v důsledku kyselého deště mnoho rostlin již zmizelo, na hranici najdeme takzvané „České louky“ – pestré horské a vlhké louky, mimo jiné i s širokolistým vstavačem obecným.

Sklářská naučná stezka kolem Moldavy

zřízená studenty gymnázia v Bílině, ukazuje na dávno minulý způsob výroby skla, přehledná tabule v blízkosti hraničního přechodu, u první odbočky na Moldavu, v obci Moldava se nalézají kopie středověké sklářské hutě

Vrchoviště v Georgenfeldu

zbytek dříve velkého bažinatého území na hřebeni Krušných hor, povalová cesta vede mimo jiné i houštím kosodřeviny a kolem vzácných vrchovištních rostlin, naučná stezka, otevřeno denně od Velikonoc do konce října v době od 9.00 do 17.00, dospělí – vstupné 1,80 Euro, děti – 1,30 Euro, rodinné vstupné – 5 Euro, Spolek pro přírodu východních Krušných hor – ulice Bielatal 28, 01773 Altenberg, tel. 035054-29140, fv.osterzgebirge@t-online.de, pokladní domek: 035056-35355.

okolí: porfyrová skála Lugstein (hezká vyhlídka), travníky smilky tuhé a chudé horské louky.

TENTO PROJEKT JE
SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ